

بررسی شیوه‌های روایت در کتاب «تی صفر» اثر ایتالو کالوینو

● زهرا طهماسبی (مهتاب)

اشاره:

او اختصاص می‌یابد. یک اوپرای دو پرده‌ای نوشته‌ی کالوینو در سائین اسکالای میلان به روی صحنه رفت و او در سال ۱۹۸۴ ضمن همکاری با انتشاراتی گارتزاتی «کلکسیون‌شن» را در این انتشارات منتشر کرد. در سال ۱۹۸۵ کتاب «درس‌های امریکایی» را پس از سخنرانی‌هایی در امریکا تدوین کرد که ناتمام ماند و پس از مرگش در سال ۱۹۸۸ منتشر شد. وی در سال ۱۹۸۵ بر اثر خونریزی مغزی در بیمارستان سی انا با هستی وداع کرد. پس از مرگش در ماه می ۱۹۸۶ گارتزاتی «زیر آفتاب، گریه‌ای وحشی» را چاپ کرد، که شامل سه داستان بود: «نام»، «بینی» و زیر آفتاب گریه‌ای وحشی و پادشاهی گوش به زنگ «کالوینو» تصمیم داشت متنی درباره‌ی حواس پنج‌گانه بنویسد که مرگ مجانش داد و داستان‌های بینایی و لامسه ناتمام ماند. کتاب‌های «شش داستان برای هزاره‌ی بعد» (۱۹۸۸) «جاده‌ی سن جوانی» (۱۹۹۰) و «پیش از آن که بگویی سلام» (۱۹۹۳) هم پس از مرگش به چاپ رسیدند.

آن چه می‌خوانید نگاهی است به نوآوری‌های وی در روایت کتاب «تی صفر»:

شیوه‌ی برخورد ایتالو کالوینو با روایت در داستان‌هایش بسیار زیبا و تازه است. فارغ از این که او چنین شیوه‌هایی را حدود نیم قرن پیش تجربه کرده است منظورمان از تازه‌گی در زبان فارسی است که با توجه به کتاب‌های او و دیگر نویسندگان متفاوت نویس به ما رسیده است.

کالوینو در کتاب «کمدی‌های کیهانی» با پیوند علم و شگفتی‌های آن به ادبیات و در شاهکار دیگرش «اگر شبی از شبهای زمستان مسافری» با تجربه‌های نو و شگفت‌آور در زمینه‌ی در هم ریختن مرزهای مکان و زمان و تغییر روایت و لحن داستان توانایی‌های خود را نشان داده و به موفقیت‌های فراوانی رسیده بود. «تی صفر» هم نمونه‌ای دیگر از تجربه‌های ایتالو کالوینوست که چندی پیش ترجمه شده است.

ایتالو کالوینو نویسنده‌ی نامدار ایتالیایی ۱۵ اکتبر ۱۹۲۳ در سانتیاگو لاس و گاس دهکده‌ای نزدیک هاوانای کوبا به دنیا آمد. سال ۱۹۴۳ از پیوستن اجباری به گروه فاشیست‌ها سرباز زد و در پی احساساتی که از کودکی داشت به پارتیزان‌های بریگاد گاریباندی پیوست. وارد حزب کمونیست شد و با روزنامه‌ها و مجله‌های مختلف همکاری کرد تا این که در ۱۹۴۷ «کوره راه‌های عنکبوت» را منتشر کرد. سال ۱۹۴۹ هم «کلاغ آخر از همه می‌رسد» را منتشر کرد. در دهه‌های ۵۰ و ۶۰ مدیر مسوول انتشارات «اینآودی» شد. کالوینو به دنبال چاپ «مجموعه داستان‌ها» در سال ۱۹۵۷ و به ویژه کتاب «نیاکان ما» شامل سه‌گانه‌ی «ویکت دوشقه شده» (۱۹۵۲)، «بارون درخت‌نشین» (۱۹۵۷) و «شوالیه‌ی ناموجود» (۱۹۵۹) که رمان‌هایی درباره‌ی انسان معاصر هستند، جایگاه خود را به عنوان نویسنده‌ی پیشرو به دست آورد. همچنین سال ۱۹۵۸ «رکوتی» - که داستان‌های آن در کتاب «عشق‌های صعب» چاپ شده است، را منتشر کرد. رساله‌ی مهم «نخاع شیر» را سال ۱۹۵۵ چاپ کرد و افسانه‌های ایتالیایی را گردآوری کرد که سال ۱۹۵۶ چاپ شد. بین سال‌های ۱۹۵۹ و ۱۹۶۷ ضمن اداره‌ی مجله‌ی «مناو» داستان‌های «دریای عینیت» (۱۹۵۹)، «چالش‌هزارتو» (۱۹۶۲) و «مارکو والدویا فصل‌ها در شهر» و «زنده‌گی روزمره‌ی یک رای جمع کن» (۱۹۶۳) را نوشت. «کمدی‌های کیهانی» در همین سال و «تی با صفر» در سال ۱۹۶۷ چاپ شد. در دهه‌ی ۷۰ هم «شهرهای نامرئی» (۱۹۷۲)، «قصر سرنوشت‌های متقاطع» (۱۹۷۳) و رمان «اگر شبی از شب‌های زمستان مسافری» را نوشت که مورد آخر بسیار زود به پرفروش‌ترین کتاب تبدیل شد. در سال ۱۹۷۵ او به عنوان عضو افتخاری آکادمی ادبیات امریکا انتخاب شد و سال ۱۹۷۶ جایزه‌ی ادبی «اشتات‌پریس» اتریش را در رشته‌ی ادبیات اروپایی از آن خود می‌کند. سال ۱۹۸۰ کالوینو به رم رفت و مهم‌ترین رساله‌ی خود «تمامش کن» را به چاپ رساند. در ۱۹۸۱ جایزه‌ی «لژیون دو نور» را دریافت کرد و سال ۱۹۸۲ هم جایزه‌ی فستیوال فیلم و نیز به

و سپس می‌افزاید:
«حالا بیایید سعی کنیم این حقیقت را در فضا و زمان برای خودمان
تصویر کنیم...» (ص ۶۳ داستان میتوز)
البته باید این نکته را هم در نظر داشت که هماهنگی موضوع
با نوآوری‌های کالوینو کاملاً متناسب است. وقتی
که بحث از مسائلی علمی و فلسفی
است می‌توان با علت‌یابی و
روشن‌گری این نوع از روایت
را به کار برد.

یکی از شیوه‌های مهم تغییر روایت در «تی صفر» استفاده از
شیوه‌ی نقاشی کمیک استریپ است. نویسنده در داستان «منشاء
پرنده‌گان» از زبان راوی اعلام می‌کند که نقاشی کمیک استریپ را
بسیار دوست دارد بنابراین روایت خود را با نقاشی همراه می‌کند.
دستور صحنه می‌دهد و گویا پشت صحنه‌ی یک فیلم را گزارش
می‌کند:

«کادر خالی است. من می‌رسم به گوشه‌ی بالا و راست چسب
می‌مالم. در گوشه‌ی پایین و چپ می‌نشینم یک پرنده در حال
پرواز از گوشه‌ی بالا و چپ وارد می‌شود. وقتی دارد از کادر
خارج می‌شود، دمش به چسب‌گیر می‌کند. به پرواز ادامه می‌دهد
و کادر را که با دستش چسبیده همراه من که ته آن نشسته‌ام با خود
می‌کشد. (صفحه‌ی ۲۴)

و این نوع روایت در بخش‌های دیگر داستان هم ادامه می‌یابد:
«پرنده‌ها، با منقار و چنگال، این صفحه‌ی داستان مصور را پاره
می‌کنند. هر کدام یک تکه کاغذ چاپ شده در منقار دارد. صفحه‌ی
زیرین هم با نقاشی‌های کمیک استریپ پوشانده شده؛ دنیا را آن
طور که قبل از ظهور پرنده‌ها بود و پیشرفت‌های قابل پیش‌بینی
بعدی‌اش را نشان می‌دهد...» (ص ۲۷)

روش مهم دیگر کالوینو برای ایجاد تنوع در روایت این است که
فرضیه‌ها و راه‌های متفاوتی را برای روایت اثرش با مخاطب در
میان می‌گذارد. احتمالات مختلفی را بررسی می‌کند و قوه‌ی تخیل
خواننده را بالا می‌برد. ضمن این که توقع و انتظار خواننده را از
ادبیات داستانی تقویت می‌کند:

«برای شروع، می‌توانید کلی علامت تعجب و علامت سوال را
بخوانید که از کله‌ی ما بیرون می‌زند و این یعنی که ما داریم
حسرت زده به پرنده نگاه می‌کنیم...» (صفحه‌ی ۱۵، داستان منشا
پرنده‌گان)

در قسمتی دیگر از همین داستان می‌خوانیم:

«اگر این داستان را دوست ندارید می‌توانید یکی دیگر برای
خودتان سرهم کنید: مسئله‌ی مهم این است که مرا به آن جا
برسانید...» (صفحه‌ی ۲۴ از داستان منشا پرنده‌گان)
گاهی هم نویسنده برای رفتار متفاوت خود در روایت داستان
با خواننده‌اش گفت و گو می‌کند و دلایل متفاوت نویسی‌اش را
شرح می‌دهد:

«اگر بعضی قسمت‌های داستانم را خلاصه‌تر از بقیه تعریف
می‌کنم به این خاطر نیست که اهمیت‌شان کمتر است
بلکه به این دلیل است که کمتر در خاطرمان مانده‌اند
...» (صفحه‌ی ۶۲ داستان میتوز از بخش دوم کتاب
- پرسیلا)

و سپس نتایجی برای نحوه‌ی روایت داستان
می‌گیرد:

«پس بیایید این طور شروع کنیم: سلولی هست،
و این سلول یک ارگانیسم تک‌سلولی است و این
ارگانیسم تک‌سلولی منم، و این را می‌دانم، و از این
مسئله خوشحالم..» (ص ۶۳ از داستان میتوز)

**روش مهم دیگر کالوینو برای ایجاد تنوع در روایت این است که
فرضیه‌ها و راه‌های متفاوتی را برای روایت اثرش با مخاطب در
میان می‌گذارد. احتمالات مختلفی را بررسی می‌کند و قوه‌ی تخیل
خواننده را بالا می‌برد**